

*Dr Tadeusz Zembrzusi*  
*Uniwersytet Warszawski*

## **Udzielenie zabezpieczenia a wstrzymanie wykonalności postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia**

Zgodnie z art. 360 k.p.c. postanowienia są skuteczne od chwili ich ogłoszenia lub podpisania sentencji, zaś postanowienia nadające się do wykonania w drodze egzekucji są wykonalne od chwili ich ogłoszenia, względnie od ich podpisania. Zaskarżenie postanowienia w drodze zażalenia co do zasady nie wstrzymuje jego wykonalności<sup>1</sup>. Strona wnosząca zażalenie może jednak wnosić o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia. Przepis art. 396 k.p.c. umożliwia sądowi pierwszej instancji wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia. Przyjmuje się, że postanowienie może być wydane wyłącznie na wniosek skarżącego<sup>2</sup>. Pożądane jest rozważenie tej problematyki w kontekście postanowień dotyczących udzielenia zabezpieczenia (art. 730 i nast. k.p.c.).

W praktyce sądów powszechnych pojawiają się wątpliwości związane z dokonywaniem wykładni art. 741 k.p.c., który dopuszcza zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia. Rozbieżności dotyczące interpretacji użytego w art. 741 k.p.c. pojęcia „w przedmiocie zabezpieczenia” występują nie tylko w judykaturze, ale także w doktrynie. Dominuje wprawdzie pogląd o konieczności szero-

---

<sup>1</sup> Zob. B. Bła d o w s k i, *Wpływ zażalenia na wykonalność postanowienia oraz na bieg postępowania cywilnego*, Palestra 1972, nr 11, s. 8 i nast.

<sup>2</sup> Por. K. K o ł a k o w s k i, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 1-505<sup>14</sup>*, red. K. Piasecki, t. I, Warszawa 2006, s. 1431 i nast.

kiego stosowania art. 741 k.p.c., lecz można także zetknąć się z próbami wąskiego odczytywania tej normy. Utrudnia to bez wątpienia określenie katalogu zaskarżalnych postanowień wydawanych w postępowaniu zabezpieczającym przez sąd pierwszej instancji. Uwagi dotyczące zaskarżalności postanowienia o wstrzymaniu wykonania postanowienia zabezpieczającego stanowią próbę sprecyzowania tego zagadnienia.

Wydane na podstawie 396 k.p.c. postanowienie w przedmiocie wstrzymania wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie. Przyjęta w kodeksie klasyfikacja postanowień na kończące i niekończące postępowania w sprawie nie budzi obecnie wątpliwości. Do pierwszej grupy zalicza się wyłącznie takie postanowienia, które pod względem procesowym kończą całość sporu oddanego pod osąd<sup>3</sup>. W doktrynie akcentuje się, że są to „postanowienia, których uprawomocnienie się zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej instancji, jeżeli w chwili ich wydania sąd jest zwolniony z obowiązku dalszego rozpoznawania sprawy”, jak również „orzeczenia stwierdzające wystąpienie okoliczności powodującej niedopuszczalność kontynuowania postępowania zmierzającego do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd danej instancji, jeżeli w chwili jego wydania sąd jest zwolniony z obowiązku dalszego rozpoznawania sprawy”<sup>4</sup>. Postanowienie to nie zostało także wymienione w art. 394 k.p.c.

Dopuszczalność zażalenia na postanowienia dotyczące wstrzymania wykonania rozważana była w orzecznictwie w kontekście nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym, na podstawie art. 492 § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 października 1993 r., III CZP 147/93<sup>5</sup>,

---

<sup>3</sup> Zob. np. postanowienie SN z 14 listopada 1996 r., I CKN 7/96 (OSNC 1997, nr 3, poz. 31); uchwała SN z 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98 (OSNC 1999, nr 5, poz. 87).

<sup>4</sup> Zob. R. Obrębski, *Pojęcie postanowień kończących postępowanie w sprawach cywilnych*, Przegląd Sądowy 2000, nr 11-12, s. 124 i nast.; por. także T. Ereciński, *Apelacja i kasacja w procesie cywilnym*, Warszawa 1996, s. 104 i nast.; T. Wiśniewski, *Apelacja i kasacja. Nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996, s. 132 i nast.; T. Zembruski, *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, s. 175 i nast.

<sup>5</sup> OSNC 1994, nr 5, poz. 104.

jak również w uchwale z dnia 24 września 2003 r., III CZP 58/03<sup>6</sup>, stwierdził, że na postanowienie o wstrzymaniu wykonania nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przysługuje zażalenie. W ich uzasadnieniu podkreślono, że za dopuszczalnością zażalenia na tego rodzaju postanowienia przemawia, mimo braku wyraźnej podstawy wynikającej z brzmienia art. 394 § 1 k.p.c., podobieństwo w wykonaniu wyroku zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności i nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla.

W uchwale z dnia 18 czerwca 1966 r., III CZP 48/66<sup>7</sup>, Sąd Najwyższy uznał, że na stwierdzenie prawomocności orzeczenia (art. 364 k.p.c.) przysługuje zażalenie. Odwołując się wówczas do argumentacji celowościowej, stwierdzono, że „istnieje luka w prawie, którą należy wypełnić w drodze analogii”. Od takiego rozumowania odcięto się w uchwale SN z dnia 5 grudnia 1990 r., III CZP 64/90<sup>8</sup>. Wyrażono zapatrywanie, że na postanowienie sądu o wstrzymaniu wykonania wyroku, podjęte na podstawie art. 414 k.p.c., zażalenie nie przysługuje. Odrzucono wówczas możliwość przyjęcia (w drodze analogii z art. 741 k.p.c.) dopuszczalności zażalenia na postanowienie z art. 414 k.p.c., zwracając uwagę na brak podobieństwa między postanowieniem o udzieleniu zabezpieczenia, a wstrzymaniem prawomocnego wyroku w razie zaistnienia przesłanek z art. 414 zd. 2 k.p.c. Takie zapatrywanie prezentowane było także w doktrynie<sup>9</sup>.

Na szczególną uwagę zasługuje postanowienie SN z dnia 4 września 2009 r., I CZ 83/09<sup>10</sup>, odnoszące się do zaskarżalności postanowień w przedmiocie wstrzymania wykonalności postanowienia uwzględniającego wniosek o udzielenie zabezpieczenia<sup>11</sup>. Odwołując się do art. 394

---

<sup>6</sup> OSNC 2004, nr 11, poz. 173 z glosami D. Zawistowskiego (OSP 2004, nr 11, poz. 138) oraz G. J ulk e (Gdańskie Studia Prawnicze, Przegląd Orzecznictwa 2005, nr 1-2, s. 73).

<sup>7</sup> OSNC 1967, nr 2, poz. 19.

<sup>8</sup> OSNC 1991, nr 5-6, poz. 61.

<sup>9</sup> Zob. W. S i e d l e c k i, [w:] *System prawa procesowego cywilnego*, t. III, Warszawa 1986, s. 450.

<sup>10</sup> Niepubl.

<sup>11</sup> Sąd Okręgowy zabezpieczył powództwo przez zakazanie zbywania składników majątkowych, nakazanie uzyskiwania zgody sądu na dokonywanie czynności prawnych na kwotę powyżej 50.000 zł i wpisanie do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru

§ 1 k.p.c. przesądono niedopuszczalność wniesienia zażalenia na takie rozstrzygnięcie. We wcześniejszym postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 1970 r., I CZ 24/70<sup>12</sup>, ograniczono się do stwierdzenia, że „stronie nie przysługuje zażalenie na odmowę wstrzymania wykonania postanowienia zabezpieczającego powództwo. Odmowa ta nie kończy postępowania w sprawie, a poza tym zażalenie na nią nie jest przewidziane w art. 394 § 1 k.p.c., w którym wyczerpująco wyliczono zarządzenia i postanowienia, na które przysługuje zażalenie”. Natomiast w postanowieniu z dnia 4 września 2009 r. zwrócono także uwagę na zależności zachodzące między odnoszącym się do postępowania zabezpieczającego art. 741 k.p.c., a ogólną normą regulującą dopuszczalność zażalenia (art. 394 k.p.c.). Sąd Najwyższy odniósł się także do relacji między pojęciami skuteczności a wykonalności orzeczenia. Opowiedziano się za rozdzieleniem skuteczności od powiązanej z inną funkcją wykonalności, rozumianej jako możliwość przymusowego wykonania orzeczeń sądowych. Rozstrzygnięcie to zasadniczo zasługuje na aprobatę. Pożądane jest jednak wskazanie i rozważenie innej argumentacji, która prowadzić może do podobnych wniosków.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 4 września 2009 r. skoncentrował się na znaczeniu umiejscowienia art. 396 k.p.c. wśród przepisów poświęconych środkom odwoławczym. Podkreślone zostało, że usytuowanie to nakazuje przyjąć, iż dopuszczalność zażalenia na postanowienia wydawane na podstawie tego przepisu, niezależnie od rodzaju postępowania, w którym zapadło orzeczenie, powinna być oceniana na zasadach ogólnych, a nie przy zastosowaniu przepisów regulujących poszczególne rodzaje postępowań, w których art. 396 k.p.c. może być odpowiednio stosowany, ze względu na odesłanie zawarte w art. 13 § 2 k.p.c. Z tego wysunięto wniosek, że art. 741 k.p.c. nie stanowi odpowiedniego odniesienia dla regulacji wynikającej z art. 396 k.p.c. i nie może decydować o dopuszczalności zażalenia na postanowienia wstrzymujące wykonanie

---

Sądowego ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu o rozwiązanie spółki i wskazanych sposobach zabezpieczenia. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że sąd powszechny orzekł faktycznie o wstrzymaniu skuteczności postanowienia, a nie o wstrzymaniu jego wykonalności.

<sup>12</sup> LEX nr 6705 – dostępna wyłącznie sentencja orzeczenia.

postanowień o udzieleniu zabezpieczenia, zaskarżonych już wcześniej na jego podstawie. Sąd Najwyższy uznał, że dopuszczalność zażalenia na postanowienie o wstrzymaniu wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia powinna być rozważana przy uwzględnieniu treści art. 394 § 1 k.p.c. Rozważania dotyczące zakresu stosowania art. 741 k.p.c. zeszły na drugi plan i nie były przedmiotem analizy SN. Ograniczył się on do stwierdzenia, że w literaturze dominuje stanowisko, iż użyte w art. 741 k.p.c. pojęcie „w przedmiocie zabezpieczenia” bywa rozumiane szerzej i nie dotyczy wyłącznie postanowienia uwzględniającego wnioszek o udzielenie zabezpieczenia oraz postanowienia taki wnioszek oddalającego. Zwrócono uwagę, że zażalenie przysługuje także na postanowienia uchylające lub zmieniające postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia i uzależniające ich wykonanie od uiszczenia kaucji przez uprawnionego. Pogląd ten jest uzasadniony przy uwzględnieniu reguł wykładni językowej, które pojęcie postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia nakazują rozumieć jako orzeczenia dotyczące powstania, zmiany i uchylecia postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia. Stanowisko to potwierdza również brzmienie art. 742 § 3 k.p.c. Wydaje się, że rozwinięcie tej myśli pozwoliłoby dojść do identycznych wniosków, zaś analiza treści i znaczenia art. 741 k.p.c. mogłaby mieć wpływ na wyeliminowanie pojawiających się w orzecznictwie rozbieżności.

Zażalenie jest dopuszczalne tylko na postanowienie sądu i zarządzenie przewodniczącego, wówczas gdy przepis ustawy<sup>13</sup> wyraźnie tak stanowi. Taki sposób ukształtowania tej instytucji przyjęty jest od reformy kodeksu postępowania cywilnego z 1950 r. Przedwojenny kodeks postępowania cywilnego różnicował dopuszczalność zażaleń w zależności od rodzaju postępowania, tj. rozpoznawczego oraz egzekucyjnego i zabezpieczającego. W pierwszym wypadku przewidywano dopuszczalność zażalenia na wszystkie postanowienia sądu pierwszej instancji z wyjątkiem wyraźnie wskazanych wypadków (art. 419 i 423 dawnego k.p.c.), natomiast w części drugiej kodeksu zasadą była niedopuszczalność zażalenia (art. 513 § 1 dawnego k.p.c.). Dokonana w 1950 r. zmiana<sup>14</sup> przewidywała,

---

<sup>13</sup> Kodeks postępowania cywilnego lub innego aktu normatywnego.

<sup>14</sup> Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 28, poz. 349).

że także w postępowaniu rozpoznawczym dopuszczalność zażalenia musi wynikać z wyraźnej regulacji ustawowej. Również w nowym kodeksie z 1964 r. powielono takie rozwiązanie przy równoczesnym wprowadzeniu art. 13 § 2 k.p.c. zawierającego odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o procesie do innych postępowań. Szczególne unormowanie zaskarżania innych postanowień można traktować jako uzupełnienie wypadków wymienionych w art. 394 § 1 k.p.c. na potrzeby poszczególnych innych rodzajów postępowań<sup>15</sup>. W tym kontekście należy postrzegać normę zawartą w art. 741 k.p.c. Pozostaje ona w związku z regulacją zawartą w art. 394 k.p.c., lecz hipotezy tego przepisu nie należy, jak się wydaje, odnosić do sytuacji określonych w art. 396 k.p.c.

Postępowanie zabezpieczające jest postępowaniem strukturalnie samodzielnym wobec postępowania rozpoznawczego i egzekucyjnego. Samodzielnosci nie traci ono nawet wtedy, gdy toczy się równolegle z postępowaniem głównym. Także wówczas zachowuje w pełni samodzielny przedmiot, występują w nim odrębnie określone strony, odmienne reguły sędziowskiej oceny materiału procesowego oraz szczególna postać rozstrzygnięcia. Odrębność postępowania zabezpieczającego została także uwypuklona ze względu na jego wydzielenie do nowej trzeciej części kodeksu postępowania cywilnego w następstwie nowelizacji tej regulacji, dokonanej ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych ustaw<sup>16</sup>. Postępowanie zabezpieczające wykazuje jednak istotny związek z postępowaniem rozpoznawczym oraz – w wypadku wykonalności wydanego w nim postanowienia – z postępowaniem egzekucyjnym. Udzielana w nim ochrona prawna nie jest jednak celem samym w sobie, lecz ma charakter akcesoryjny względem ochrony udzielanej w postępowaniu głównym. Postępowanie zabezpieczające odznacza się odrębnością funkcjonalną, jako że udzielana w nim ochrona ma charakter tymczasowy, zaś wydawane orzeczenia nie mogą być uznawane za kończące postępowanie w sprawie. Wskazuje na to pośrednio treść art. 741 k.p.c.

---

<sup>15</sup> Por. M. Jędrzejewska, *Glosa do uchwały SN z dnia 5 grudnia 1990 r., III CZP 64/9*, (OSP 1991, nr 7-8, poz. 181).

<sup>16</sup> Dz.U. Nr 172, poz. 1804.

Art. 741 k.p.c. postrzegać należy jednak jako regulację wprowadzającą regułę dopuszczalności zażalenia<sup>17</sup> w postępowaniu zabezpieczającym<sup>18</sup>. Dokonana ustawą z dnia 2 lipca 2004 r.<sup>19</sup> zmiana miała na celu uściślenie, że środek ten przysługuje wyłącznie na postanowienie sądu pierwszej instancji. W poprzednim stanie prawnym nie była jasna kwestia dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji<sup>20</sup>.

Skarżący może w zażaleniu wniesionym na podstawie art. 741 k.p.c. podnosić wyłącznie zarzuty odnoszące się do przepisów procesowych o zażaleniu. Nie mogą one odnosić się do samego roszczenia, które zostało zabezpieczone. Instytucję tę należy odróżnić od innych charakterystycznych dla postępowania zabezpieczającego środków służących ochronie stron lub uczestników, takich jak wnioski o uchylenie lub zmianę prawomocnego postanowienia, którym udzielono zabezpieczenia, czy też upadek zabezpieczenia. Zażalenie może być natomiast skierowane zarówno przeciw całemu postanowieniu, jak i dotyczyć wyłącznie jego części, np. sposobu czy zakresu zabezpieczenia.

Dominuje szeroka interpretacja użytego w art. 741 k.p.c. pojęcia „postanowień w przedmiocie zabezpieczenia”. Zdaniem B. Bładowskiego<sup>21</sup> zażalenie przysługuje „zarówno na postanowienie o zabezpieczeniu, jak i na postanowienie oddalające taki wniosek, jak również na postanowienie kończące postępowanie zabezpieczające, a mianowicie: uchylające lub ograniczające udzielone poprzednio zabezpieczenie, uzależniające wykonanie zabezpieczenia od złożenia przez wierzyciela kaucji na zabezpieczenie roszczeń obowiązanego powstałych w wyniku wykonania postanowienia o zabezpieczeniu zmieniające tę kaucję, co do kosztów postępowania zabezpieczającego oraz w przedmiocie zwrotu kaucji. Poza

---

<sup>17</sup> Skarga kasacyjna na postanowienie sądu drugiej instancji wydane w sprawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nie przysługuje. Niedopuszczalne jest także wniesienie zażalenia do Sądu Najwyższego. Por. postanowienie SN z dnia 8 kwietnia 1997 r., I CZ 22/97 (OSNC 1997, nr 10, poz. 147).

<sup>18</sup> Por. B. B ł a d o w s k i, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, Kraków 2006, s. 72 i nast.

<sup>19</sup> Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804).

<sup>20</sup> Zob. T. E r e c i Ń s k i, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. T. Ereciński, t. II, Warszawa 2009, s. 512.

<sup>21</sup> Zob. B. B ł a d o w s k i, *Zażalenie...*, s. 72 i nast.

powyższymi wypadkami dopuszczalności zażalenia, będzie ono przysługiwało z mocy przepisów o postępowaniu egzekucyjnym”. D. Zawistowski<sup>22</sup> uznał, że użycie przedmiotowej formuły oznacza, iż „zażalenie przysługuje na wszelkiego rodzaju postanowienia rozstrzygające o samym zabezpieczeniu w ogólności (zastosowanie zabezpieczenia, oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia, uchylenie zabezpieczenia, zmiana sposobu zabezpieczenia), jak również na różnego rodzaju rozstrzygnięcia precyzujące sposób i zakres zabezpieczenia wydane w konkretnej sprawie”. Także J. Jagieła<sup>23</sup> podkreśla, że „zażalenie przysługuje na wszystkie postanowienia sądu I instancji dotyczące zabezpieczenia”. T. Ereciński<sup>24</sup>, przyjmując, że zażalenie przysługuje na każde postanowienie sądu pierwszej instancji dotyczące zabezpieczenia, wymienia postanowienia „uwzględniające wniosek o udzielenie zabezpieczenia, oddalające wniosek o wydanie takiego postanowienia, uchylające lub zmieniające prawomocne postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, a także na postanowienia wydane w postanowieniu o zabezpieczeniu”. Zbliżonego wyliczenia „wszelkich postanowień sądu w przedmiocie zabezpieczenia” dokonuje także A. Jakubecki<sup>25</sup>. Zdaniem M. Uliasa<sup>26</sup> postanowieniem w przedmiocie zabezpieczenia jest „zarówno postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, o odmowie udzielenia zabezpieczenia, o uzależnieniu wykonania zabezpieczenia od uiszczenia kaucji. Zażalenie przysługuje także na postanowienie o kosztach postępowania zabezpieczającego”.

Pojęcie postanowień w przedmiocie zabezpieczenia jest wąsko rozumiane przez T. Spyryę<sup>27</sup>, który uznał, że „uprawniony może zaskarżyć jedynie postanowienie oddalające wniosek w całości lub w części, zaś obowiązany może zaskarżyć jedynie postanowienie udzielające zabezpie-

---

<sup>22</sup> D. Zawistowski, *Postępowanie zabezpieczające. Komentarz. Wybór orzeczeń*, Oficyna 2007. Wersja SIP LEX.

<sup>23</sup> Zob. J. Jagieła, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 506-1088*, red. K. Piasecki, t. II, Warszawa 2006, s. 475 i nast.

<sup>24</sup> Zob. T. Ereciński, [w:] *Kodeks...*, s. 512 i nast.

<sup>25</sup> Zob. A. Jakubecki, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki, Oficyna 2008, wersja SIP LEX.

<sup>26</sup> Zob. M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do nowelizacji*, Warszawa 2006, s. 307.

<sup>27</sup> Zob. T. Spyra, *Komentarz do ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, wersja SIP LEX.



czenia”. Żadna ze wskazanych wypowiedzi nie odnosi się wprost do rozważanego postanowienia. Jedyne Z. Szczurek<sup>28</sup> stwierdza wprost, że „stronie nie przysługuje zażalenie na odmowę wstrzymania wykonania postanowienia zabezpieczającego powództwo”. Wydaje się ponadto, że przywołani wyżej autorzy, dokonując analizy dopuszczalności zaskarżenia postanowień przewidzianych w art. 741 k.p.c., mają na myśli rozstrzygnięcia odnoszące się do bytu zabezpieczenia, jego powstania, zmiany czy zniesienia, a nie kwestii wyłącznie czasowego wstrzymania wykonania zabezpieczenia do czasu rozpoznania „właściwego” zażalenia. Warto także zwrócić uwagę na użyte w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych<sup>29</sup> sformułowanie, że od zażalenia na postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia (a nie w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia) pobiera się opłatę na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 2 w wysokości wynikającej z art. 19 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 20 ust. 1 i art. 69.

Pewne argumenty przemawiają bez wątpienia za przyjęciem dopuszczalności zażalenia na wydane na podstawie art. 396 k.p.c. postanowienie sądu pierwszej instancji o wstrzymaniu wykonania postanowienia o zabezpieczeniu powództwa. Postanowienie dotyczące wstrzymania wykonalności ma zbliżony charakter do postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia<sup>30</sup>. Jeszcze w okresie przedwojennym wyrażono pogląd, że postanowienia w przedmiocie wstrzymania wykonania wyroku mają charakter zarządzeń tymczasowych, co pozwalało stosować do nich przepisy regulujące wydawanie zarządzeń tymczasowych w postępowaniu zabezpieczającym (art. 843 dawnego k.p.c.)<sup>31</sup>.

Postanowienie o wstrzymaniu wykonania postanowienia o zabezpieczeniu powództwa wpływa na czasowe ograniczenie zabezpieczenia czy nawet jest równoznaczne z uchynieniem skutku zabezpieczenia przez okres wstrzymania jego wykonania. Można bronić poglądu, że z perspektywy skutku równoważne jest ono postanowieniu o uchynieniu zabezpieczenia

---

<sup>28</sup> Zob. *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. Z. Szczurek, Currenda 2005, SIP LEX.

<sup>29</sup> Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.

<sup>30</sup> Por. M. Jędrzejewska, *Glosa do uchwały SN z dnia 5 grudnia 1990 r., III CZP 64/90* (OSP 1991, nr 7-8, poz. 181).

<sup>31</sup> Zob. J.J. Litauer, *Komentarz do procedury cywilnej*, Warszawa 1933, s. 277.

bądź jego ograniczeniu, o którym mowa w art. 742 k.p.c. Różnią się jedynie trwałością zamierzonego efektu. W drugiej sytuacji ustawa wyraźnie przewiduje możliwość wniesienia zażalenia (art. 742 § 3 k.p.c.), które wstrzymuje wykonanie postanowienia. Z tej perspektywy można argumentować, że udzielenie negatywnej odpowiedzi w kwestii zaskarżalności przedmiotowego postanowienia doprowadziłoby do nieuzasadnionej dysproporcji i niespójności postępowania zabezpieczającego. Reguły dopuszczalności zaskarżenia postanowienia powinny być jednakowe zarówno w wypadku czasowego wstrzymania wykonania zabezpieczenia, jak i w razie uchylecia czy ograniczenia zabezpieczenia.

Argumentacja ta nie wydaje się jednak trafna. Trudno byłoby zaaprobować stanowisko, że art. 741 k.p.c. przewiduje szerszą ochronę z perspektywy dopuszczalności zaskarżenia wydawanych rozstrzygnięć niż przewidziana w art. 394 k.p.c. Postanowienia w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia nie należą do grupy postanowień kończących postępowanie w sprawie. Istnienie wyraźnego przepisu art. 741 k.p.c. dotyczącego zaskarżalności postanowień wydawanych w postępowaniu zabezpieczającym podyktowane jest ewentualnymi wątpliwościami, czy postanowienia te, jako niekończące postępowania, byłyby zaskarżalne na podstawie art. 394 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.<sup>32</sup> Ocena dopuszczalności zażalenia w postępowaniu zabezpieczającym wymaga odpowiedniego stosowania art. 394 k.p.c. Przykładowo zażalenie przysługuje w tym postępowaniu na postanowienie sądu pierwszej instancji o przekazaniu sprawy sądowi właściwemu (art. 394 § 1 pkt 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), na postanowienie oddalające wniosek o wyłączenie sędziego (art. 394 § 1 pkt 10 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), na postanowienie stwierdzające prawomocność postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia (art. 394 § 1 pkt 4<sup>2</sup> k.p.c.) czy też w przedmiocie kosztów postępowania (art. 394 § 1 pkt 9 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Sąd Najwyższy rozstrzygnął ponadto, że na zarządzenie przewodniczącego w sądzie pierwszej instancji o zwrocie wniosku o udzielenie zabezpieczenia przysługuje zażalenie<sup>33</sup>.

---

<sup>32</sup> Por. A. J a k u b e c k i, *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej*, Kraków 2002, s. 396 i nast.

<sup>33</sup> Zob. uchwałę SN z 28 sierpnia 2008 r., III CZP 65/08 (OSNC 2009, nr 7-8, poz. 112) z głosami M. L e w a n d o w s k i e g o (Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2009, nr 1-3, s. 121) i A. S t e f a n o w s k i e j (Prokuratura i Prawo 2009, nr 6, s. 164).

W postępowaniu zabezpieczającym wszystkie rozstrzygnięcia zapadają w formie postanowień. Mają one „moc rozkazodawczą”, lecz ich skuteczność jest ograniczona pod względem czasu<sup>34</sup>. Zawierają określenie stanu, jaki powinien być czasowo utrzymany w stosunku do stron postępowania lub czasowo zaprowadzony. Specyfika postępowania zabezpieczającego sprawia, że wydawanych w jego toku rozstrzygnięć nie można traktować jako orzeczeń stanowczych, jednak nie można ich uznać także za orzeczenia przedstanowcze<sup>35</sup>. Wydawane na tle problematyki udzielenia zabezpieczenia postanowienia mają jednak odmienny cel i charakter. Wydaje się zatem, że nie należy upodabniać sytuacji, w której sąd pierwszej instancji jedynie czasowo, tj. wyłącznie do czasu rozpoznania zażalenia, wstrzymuje skutki wydanego wcześniej postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, od sytuacji, w której dochodzi do „definitywnego” uchylecia lub zmiany postanowienia, o których mowa w art. 742 k.p.c. W drugim wypadku, co do którego dopuszczalność zażalenia nie budzi wątpliwości, dochodzi do trwałej modyfikacji prawomocnych postanowień<sup>36</sup>. Wniosek o zmianę lub uchylenie zabezpieczenia nie jest środkiem odwoławczym, lecz jest szczególnym środkiem procesowym przeciwdziałającym rozstrzygnięciom, które w chwili wydania były zgodne ze stanem faktycznym, lecz stały się nieadekwatne wskutek późniejszych zmian<sup>37</sup>. Potrzeba istnienia zażalenia w tych sytuacjach ma zupełnie inne znaczenie i konsekwencje dla dalszego przebiegu postępowania w sprawie. Na tle postanowienia dotyczącego wyłącznie kwestii wstrzymania wykonania postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia do czasu rozpoznania zażalenia nie mamy, jak się wydaje, do czynienia z rozstrzygnięciem „w przedmiocie udzielenia” zabezpieczenia, lecz reguluje się wyłącznie czasowo kwestię wykonalności. Hipotetyczne przyjęcie dopuszczalności zażalenia na wydane na podstawie art. 396 k.p.c. postanowienie o wstrzy-

---

<sup>34</sup> Por. M. Wali g ó r s k i, *Proces cywilny. Dynamika procesu (postępowanie)*, Warszawa 1947, s. 195.

<sup>35</sup> Zob. A. J a k u b e c k i, *Postępowanie zabezpieczające...*, s. 386 i nast.

<sup>36</sup> Przy czym należy mieć na względzie, że postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nie są wyposażone w prawomocność materialną, o której mowa w art. 366 k.p.c. Por. A. J a k u b e c k i, *Postępowanie zabezpieczające...*, s. 389 i nast.

<sup>37</sup> Por. S. H a n a u s e k, *System zaskarżania orzeczeń sądowych w nowym polskim postępowaniu cywilnym*, Studia Cywilistyczne, t. IX, Kraków 1967, s. 177.

maniu wykonania postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia prowadziłby do nieracjonalnego rozwiązania, że w razie uwzględnienia zażalenia zabezpieczenie stawałoby się wykonalne do czasu, w którym sąd drugiej instancji miałby niejako ponownie analizować problematykę celowości udzielenia zabezpieczenia, w trakcie oceny zasadności „właściwego” zażalenia wniesionego od postanowienia w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia.

Powyższe rozważania nakazują zachowanie ostrożności przed zbyt szerokim stosowaniem regulacji zawartej w art. 741 k.p.c. Dotychczasowe wypowiedzi Sądu Najwyższego skłaniają do analizy zakresu dopuszczalności zażalenia na postanowienia wydawane w ramach postępowania zabezpieczającego. Podejmowanie ewentualnych prac legislacyjnych służących sprecyzowaniu określenia „postanowień w przedmiocie zabezpieczenia” nie wydaje się jednak niezbędne. Osiągnięcie pożądaných rezultatów jest możliwe przy zastosowaniu odpowiednich reguł wykładni obowiązujących przepisów.